

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. junija 1894.

Politiški oddelek.

Po državnem zboru.

V soboto imel je državni zbor svojo zadnjo sejo v tem svojem zasedanju. Njegovo delovanje se pač ne more imenovati posebno uspešno. Pričakovali bi bili, da bode zbor dosegel vse drugačne uspehe, ko so se zjediniše tri velike stranke in torej ne more nobena močna opozicija ovirati njih delovanja. Razen proračuna zbor v tem zasedanju ni rešil nobene večje stvari, ako morda nečemo Plenerjevih valutnih predlog šteti mej velike parlamentarne naloge. Te predloge bode pač prebivalstvo še čutilo, ali konečnemu rešenju valutnega vprašanja se pa z njimi nismo nič približali. Baš te predloge so najboljši dokaz, da od sedanje vlade in od sedanjega državnega zbora ni mogoče pričakovati. Posebno iz srede koalicijskih strank ne izide več nobena plodovita misel, ki bi naš parlament prerodila in preživela.

Dolga vrsta govorov je bilo ob proračunski debati, ali če bomo govore vodili koalicijskih strank; reči moramo, da vlada mej njimi veliko uboštvo novih idej, da jim manjka pravega zmisla za velike naloge sedanjega časa.

Pri taci razmerah se ne čudimo, da še reforma kazenskega zakona, davčna reforma, razne socialne reforme, volilna reforma še vedno čakajo rešitve. Nobenega teh velikih vprašanj se ni še lotil državni zbor. Po židovskih listih se res veliko piše o plodovitosti parlamentarnega delovanja, ali to je vse le pesek v oči. Ko liberalci zopet vladata, biti mora seveda vse dobro in lepo, vsaka najmanjša stvar se razkriči za velik uspeh.

Naši slovenski poslanci so zlasti pri budgetni debati tudi letos povedali naše želje. Oni, ki so v koaliciji, so bolj zmerno in rahlo omenjali naše težnje in zlasti tiste zamolčali, katere so liberalni stranki najbolj zoprne, drugi so pa seveda bolj odločno se postavili. Reči moramo, da je v nekem oziru dobro, da se vsi slovenski poslanci niso dali zmašiti v koalicijo, ker sicer bi bilo

kmalu le malo čuti o naših težnjah v državnem zboru, in svet bi mislil, da se nam najbolje godi. Tako pa vendar še vnanji svet izve, da mi s tem, kar je za nas storila koalicijska vlada, še nismo zadovoljni. O kakih pozitivnih pridobitvah skoro govoriti ne moremo, ako mej take pridobitve ne štejemo kranjske gimnazije in pa slovenskih paralel v Celji, kar je nam že vse bilo zagotovljeno pod prejšnjo vlado. Sicer pa še ni gotovo, če se paralelke v Celji še otvoré, je še vedno mogoče, da se stvar še odloži. Govori se, da so o tej stvari že bile pozneje v ministerskem svetu burne razprave. Grof Wurmbbrand je baje z vso odločnostjo se ustavljal tem paralelkam. Govori se, da so se drugi ministri izrekli proti njemu, ali tacim govoricam ne smemo preveč zaupati.

Stvar najbrž še ni končno rešena. Nikakor še ni gotovo, da se otvorijo paralelke že letošnje jesen. Če se odloži otvoritev, potem se pa lahko še marsikaj zgodi. Za osebo grofa Wurmbbrand liberalcem samo na sebi ni dosti. Morda bi se ga še jako radi iznebili, ker mož v gospodarskem oziru ni njih pristaš; ali z njim bi šli v opozicijo vsi štajarski in koroški liberalci. Te že sedaj težko drže pri koaliciji. Tem se namreč zdi, da sedanja vlada vse premalo stori za germanizacijo. Pričakovali so namreč, da z nastopom Plenerjevim kar nastopi doba Auerspergova. To se pa sedaj jim uresničiti ne more, ker nemški liberalci sami nimajo večine, Poljaki pa že v lastnem interesu ne morejo dovoliti, da bi Nemci povsem neomejeno gospodovali v Avstriji. Na konservativce se pa tudi vlada mora nekoliko ozirati. Govori se, da so v levičarskem klubu bile zadnji čas burne seje, koroški in štajarski poslanci so pretili, da izstopijo. Pogovorili so jih, da še ostanejo, za kakšno ceno, mi ne vemo.

Pa ne le v narodnem, tudi v gospodarskem oziru nam koalicija ni naklonjena. Prijatelji koalicije so nam obetali, da se bode kdo ve kaj vse v gospodarskem oziru za nas storilo. Mi smo se že izjavili, da v tem oziru ne gojimo nobenih nad. Kako prav smo imeli, pokazale so zadnje seje državnega zbora. Razpravljalo se je o lokalnih železnicah. Pri tej priliki je poslanec Klun predlagal, da

se gradi pred vsem železnica iz Tržiča v Kranj, da se potem napravi iz Škofjeloke po Poljanski dolini nova železniška zveza s Trstom, in da se dolenjska železnica podaljša z normalnim tirom v Belo krajino; poslanec Vošnjak je pa predlagal zvezo kamniške železnice s štajarskimi železnicami. Državni zbor je odklonil vse te resolucije. To je jako pomenljivo za vpliv naših slovenskih poslancev v koaliciji. Sevede nasvetovane železniške zveze niso povsem ugajale židovskim liberalcem. Škodovale bi pred vsem južni železnici, katera je pa v židovskih rokah. To glasovanje je torej pokazalo, da koalicija opravlja posel v prvi vrsti le za žide.

Vzrok neplodovitosti parlamentarnega delovanja v koalicijski dobi je največ strah, da ne bi se koalicija razdrla. Stranke, ki so v koaliciji so le v tem jedine, da se volilna pravica ne sme tako razširiti, da bi mandati sedanjih poslancev kako prišli v nevarnost, v vseh drugih vprašanjih so si pa nasprotne. Koalicija bode pač le tako dolgo životarila, da bode prisiljena se lotiti kakega večjega političnega ali pa gospodarskega vprašanja. Nevarnost, ki se v tem oziru preti koaliciji, pa ne tiči toliko v poslancih, kakor v volilcih samih. Člani Hohenwartovega kluba sami bi še zatajili to ali ono načelo na ljubo liberalcem, ali z volilci je težava, ti se ne dajo kar prepričati o blagodejnem vplivu liberalne politike. Najhujše je pa to, da je zadnji čas krščansko-socialna stranka začela gledati konservativcem na prste in skrbi, da prebivalstvo prav spozna delovanje svojih poslancev. Od tod prihaja tisto dvoumno postopanje konservativnih poslancev, ki smo jo videli ob valutni debati. Že v sedanjem zasedanju je koalicija večkrat visela že na tanki niti, koliko je imel truda sam grof Hohenwart, da bi jo obdržal. Dvomljivo je pa, če se obdrži še v drugem zasedanju. Predsednik zbornice je omenil ob sklepu zasedanja več važnih stvari, ki pridejo na vrsto. Ako se to res zgodi, more vsekako priti do popolnega razpora mej koalicijskimi strankami. Mogoče je pa, da se vsa ta velika vprašanja odlože, ko bodo posvetovanja v klubih pokazala, da se sporazumljenje doseči ne da. Tako se koalicija utegne vleči do novih volitev.

Te volitve jej bodo naredile konec. Prinesle bodo namreč marsikako presenečenje. Marsikak poslanec se več ne povrne v zbornico, če tudi se volilni red ne premeni. Posebno nemške konservativce utegne zaradi njih skrajno neznčajne in omahljive politike zadeti jednaka osoda, kakor je Staročehe. Na njih mesto pridejo drugi možje, ki bodo bolje poznali duh in potrebe časa in ne bodo le gledali, kako si ohranijo svoje mandate, pa tudi mnogo liberalcev ne bode več v novo zbornico, ker so liberalni volilci že tudi jeli spoznavati, da levica zastopa le interese židovskega kapitala. Od novih volitev zatorej pričakujemo rešitve iz sedanjih nezdravih parlamentarnih razmer.

Politični pregled.

Državni zbor je v zadnjih sejah razpravljajl nov zakon o lokalnih železnicah. Debata o tem zakonu je bila precej zanimiva, ali nikakor za nas Slovence vesela. Izvedeli smo, da vprašanje za železnico čez Karavanke sedaj še ni zrela. Poslanec Klun je v izvrstnem govoru se potegoval za železnico iz Tržiča v Kranj, po Poljanski dolini v Divačo in pa iz Novega mesta v Belo krajino. Poslanec dr. Vošnjak je priporočal železniško zvezo kamniške s štajarskimi železnicami. Za našo deželo so gotovo ti nasveti eminentnega pomena, ali državnozbornska večina nas ni podpirala. Kar se tiče dolenjske železnice, se je naglašalo, od merodajne strani, da naj za to pred vsem skrbi dežela in pa interesentje, vlada bode nekaj podpore vže dovolila. Vse torej kaže, da od države v tem oziru nimamo dosti pričakovati.

Volilna reforma. — V poslednji seji so dunajski protisemitje stavili nujni predlog, da se naj vlada pozove, da že v prvi seji jeseni predloži državnemu zboru načrt novega državnozbornskega volilnega reda. Proti temu predlogu se je izrekel knez Windischgrätz. Zagotavljal je, da je vladi resno na tem, da se premeni volilni red. Vodje koalicijskih strank so o tem že imeli posvetovanje in on upa, da se mej njimi doseže popolno sporazumljenje. To je pač slaba tolažba. Mi nimamo upanja, da bi sedajne stranke spremenile volilni red. Nobena sedanjih strank neče nič žrtvovati, ali brez žrtev pa stvar ne pojde, to je kakor amen v očenaši. Če se hoče z volilno reformo kaj nižjim stanovom koristiti, morajo višji stanovi jim odstopiti nekoliko vpliva.

Konfiskacija čeških govorov. — „Narodni Listy“ so bili priobčili nekaj čeških govorov v državnem zboru, ki pa niso v stenografičnem zapisniku. Državno pravdnštvo jih je konfiskovalo. Proti tej konfiskaciji se je pritožilo uredništvo, in prišli so k sodišču mladočeški poslanci, da spričajo, da so dotični govori se res govorili v parlamentu. Sodišče pa ni prepustilo dokaza, češ, da po zakonu ima razsoditi le po zaslišanji državnega pravdnika in ugovornika. Konfiskacija se je potem potrdila z utemeljitvijo, da se po obstoječih zakonih ni moglo dokazati, da so se dotični govori zares govorili v državnem zboru. Celo nemško-liberalni listi priznavajo, da bode treba premeniti zakon o konfiskacijah, da se ne bode na tak način kratila tiskovna svoboda.

Ulični napisi v Pragi. — Tudi v državnem zboru se je govorilo o uličnih napisih v Pragi. Minister notranjih stvari je odgovoril na dotično interplacijo, da je namestništvo ustavilo izvajanje dotičnega sklepa praškega mestnega sveta, ker so se ž njim vpeljale nove številke. Mestno zastopstvo v Pragi je namreč mislilo s tem prisiliti hišne gospodarje, da bodo pustili napraviti nove tablice, da je premenilo hišne številke, da bi zatorej se stare table tako ali tako morale premeniti. Kakor pa iz ministrovega govora razvidimo, se je mestni zastop motil. Premenjanje številk pa ni dopuščeno brez dovoljenja namestništva, kateremu se morajo naznaniti zadostni razlogi. Ti razlogi se pa dosedaj še niso naznanili. Minister je nadalje rekel, da bode vlada potrebovala precej časa, predno stvar pregleda, kajti stvar je v zvezi z mnogimi javno-in zasebnopravnimi vprašanji. Ta odgovor pač kaže, da vprašanje o uličnih napisih v Pragi še ne bode kmalu uravnano.

Konservativni »Vaterland« in pa Wekerle. — Na Ogerskem je odstopila vlada in je zaradi tega veliko veselje v konservativnih krogih. Ker se je govoriti začelo, da se morda Wekerle zopet povrne, dunajski „Vaterland“ zbira vse mogoče slabe stvari o njem, da bi ga naredil nemogočega. Mi se za Wekerla ne naudušujemo, ker on je nasprotnik katoličanov in Slovanov. Ali čudno se pa nam vendar zdi. „Vaterland“ navaja proti njemu, da se je „Rotšild“ izjavil, da več ne občuje ž njim, ker ga je že trikrat nalagal. Mi pač mislimo, da finančni minister, ki je Rotšilda nalagal, je še